

(61) Hunc igitur Cethegum consecutus est aetate Cato, qui annis novem post eum fuit consul. Eum nos ut perveterem habemus, qui L. Marcio M'. Manilio consuli- bus mortuus est, annis octoginta sex ipsis ante me consulem. Nec vero habeo quemquam antiquiorem, cuius quidem scripta proferenda putem, nisi quem Appi Caeci oratio haec ipsa de Pyrrho et nonnullae mortuorum laudationes forte delectant. (62) Et hercules eae quidem exstant: ipsae enim familiae sua quasi ornamenta ac monumenta servabant et ad usum, si quis eiusdem generis occidisset, et ad memoriam laudum domesticarum et ad illustrandam nobilitatem suam. Quamquam his laudationibus historia rerum nostrarum est facta mendosior. Multa enim scripta sunt in eis quae facta non sunt: falsi triumphi, plures consulatus, genera etiam falsa et ad plebem transitiones, cum homines humiliores in alienum eiusdem nominis infunderentur genus; ut si ego me a M'. Tullio esse dicerem, qui patricius cum Ser. Sulpicio consul anno decimo post exactos reges fuit. (63) Catonis autem orationes non minus multae fere sunt quam Attici Lysiae, cuius arbitror plurimas esse – est enim Atticus, quoniam certe Athenis est et natus et mortuus et functus omni civium munere, quamquam Timaeus eum quasi Licinia et Mucia lege repetit Syracusas –, et quodam modo est nonnulla in iis etiam inter ipsos similitudo: acuti sunt, elegantes faceti breves; sed ille Graecus ab omni laude felicitior. (64) Habet enim certos sui studiosos, qui non tam habitus corporis opimos quam gracilitates con- sectentur; quos, valetudo modo bona sit, tenuitas ipsa delectat – quamquam in Lysia sunt saepe etiam lacerti, sic ut [et] fieri nihil possit valentius; verum est certe genere toto strigosior –, sed habet tamen suos laudatores, qui hac ipsa eius subtili- tate admodum gaudeant. (65) Catonem vero quis nostrorum oratorum, qui qui- dem nunc sunt, legit? Aut quis novit omnino? At quem virum, di boni! Mitto civem aut senatorem aut imperatorem: oratorem enim hoc loco quaerimus: quis illo gravior in laudando, acerbior in vituperando, in sententiis argutior, in docendo edisserendoque subtilior? Refertae sunt orationes amplius centum quinquaginta, quas quidem adhuc invenerim et legerim, et verbis et rebus inlustribus. Licet ex his eligant ea quae notatione et laude digna sint: omnes oratoriae virtutes in eis repe- rientur. (66) Iam vero *Origines* eius quem florem aut quod lumen eloquentiae non habent? Amatores huic desunt, sicuti multis iam ante saeculis et Philisto Syracusio et ipsi Thucydidi. Nam ut horum concisis sententiis, interdum etiam non satis apertis [autem] cum brevitate tum nimio acumine, officit Theopompus elatione atque altitudine orationis suae – quod idem Lysiae Demosthenes –, sic Catonis luminibus obstruxit haec posteriorum quasi exaggerata altius oratio. (67) Sed ea in nostris inscitia est, quod hi ipsi, qui in Graecis antiquitate delectantur eaque sub- tilitate, quam Atticam appellant, hanc in Catone ne noverunt quidem. Hyperidae volunt esse et Lysiae. (68) Laudo: sed cur nolunt Catones? Attico genere dicendi se gaudere dicunt. Sapienter id quidem; atque utinam imitarentur nec ossa solum, sed etiam sanguinem! Gratum est tamen, quod volunt. Cur igitur Lysias et Hype- rides amatur, cum penitus ignoretur Cato? Antiquior est huius sermo et quaedam horridiora verba. Ita enim tum loquebantur. Id muta, quod tum ille non potuit, et adde numeros et, <ut> aptior sit oratio, ipsa verba compone et quasi coagmenta,

quod ne Graeci quidem veteres factitaverunt: iam neminem antepones Catoni. (69) Ornari orationem Graeci putant, si verborum immutationibus utantur, quos appellant *trópus*, et sententiarum orationisque formis, quae vocant *schémata*: non veri simile est quam sit in utroque genere et creber et distinctus Cato. Nec vero ignoro nondum esse satis politum hunc oratorem et quaerendum esse aliquid perfectius; quippe cum ita sit ad nostrorum temporum rationem vetus, ut nullius scriptum exstet dignum quidem lectione, quod sit antiquius. Sed maiore honore in omnibus artibus quam in hac una arte dicendi versatur antiquitas.